

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Instrumenty polityki bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi

Author: Robert Rajczyk

Citation style: Rajczyk Robert. (2021). Instrumenty polityki bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi. "Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej" R. 19, z. 1 (2021), s. 279-298, doi 10.36874/RIESW.2021.1.15

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, remiksowanie, rozprowadzanie, przedstawienie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych. Warunek ten nie obejmuje jednak utworów zależnych (mogą zostać objęte inną licencją).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Robert Rajczyk*

Instrumenty polityki bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi

Instruments of Information Security Policy in Belarus

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza realizacji polityki bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białorusi, którą przeprowadzono w wymiarach strategicznym i funkcjonalnym. Badaniami objęto przede wszystkim dokumenty strategiczne odnoszące się do problematyki bezpieczeństwa informacyjnego państwa białoruskiego. Proces badawczy uwzględniał zastosowanie analizy zawartości dokumentów źródłowych. W wyniku jego realizacji ustalono, że polityka bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi realizowana jest jedynie w wymiarze formalno-prawnym oraz instytucjonalnym. W zakresie polityki bezpieczeństwa informacyjnego w Republice Białorusi podmiotowo traktowane jest jedynie państwo, a pozostałe podmioty, tj. obywatel i społeczeństwo, przedmiotowo.

Słowa kluczowe: Białoruś, polityka bezpieczeństwa informacyjnego, bezpieczeństwo informacyjne, Ministerstwo Informacji

Abstract: The aim of the article is to analyse the implementation of the information security policy of the Republic of Belarus. The analysis was carried out in strategic and functional dimensions. The research covered mainly strategic documents relating to the information security of the Belarusian state. The research process included the use of the content analysis of source documents. As a result of its implementation, it was established that the information security policy of Belarus is implemented only in the formal, legal and institutional dimensions. In the field of information security policy in the Republic of Belarus, only the state is treated subjectively, and other entities - the citizen and society, have been treated as subjects.

Keywords: Belarus, information security policy, information policy, Ministry of Information

* Robert Rajczyk – dr hab., Uniwersytet Śląski, Polska, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2848-4775>, e-mail: robert.rajczyk@us.edu.pl.

Wprowadzenie

Republika Białorusi jest państwem o ustroju republikańskim, którego współczesna historia polityczna rozpoczyna się 27 lipca 1990 r. uchwaleniem przez Radę Najwyższą Republiki Białorusi deklaracji o suwerenności państwowej Republiki Białorusi. 15 marca 1994 r. izba ta uchwaliła Konstytucję Republiki Białorusi, na podstawie której 10 lipca tego samego roku przeprowadzono pierwsze wybory prezydenta republiki¹. Do konstytucji z 1994 r., w atmosferze ostrego sporu politycznego i ustrojowego, w wyniku ogólnokrajowego referendum 17 listopada 1996 r. wprowadzono poprawki, które uczyniły z Białorusi *de facto* republikę prezydencką w miejsce parlamentarno-prezydenckiego modelu ustrojowego. Rafał Czachor wskazuje tu na proces petryfikacji białoruskiego systemu politycznego ze znacznym stopniem wzmocnienia uprawnień prezydenta². Z kolei legalność zatwierdzonej w referendum ogólnokrajowym 17 października 2004 r. zmiany konstytucji jest kwestionowana przez społeczność międzynarodową ze względu na brak prawomocności podstawy konstytucyjnej do organizacji referendum. Pytanie referendalne, co do treści którego podnoszono wątpliwości, dopuszczało kandydowanie A. Łukaszenki w wyborach prezydenckich w 2006 r. pomimo braku podstawy konstytucyjnej do tego rodzaju zmiany³. Model ustrojowy obowiązujący w Republice Białorusi personalizuje prowadzenie polityki zagranicznej i wewnętrznej, instytucjonalizując jednocześnie funkcjonowanie państwa w trybie hierarchicznej podległości, czyniąc równocześnie z organów przedstawicielskich (np. parlamentu) instytucje o charakterze fasadowym.

- 1 Elekcja zakończyła się wygraną Alaksandra Łukaszenki, który – jako zwycięzca wszystkich dotychczasowych wyborów prezydenckich – wciąż pełni funkcję prezydenta Republiki Białorusi. Organizacje międzynarodowe, jak np. OBWE, kwestionują wolny charakter wyborów, raportując o naruszeniach procedur wyborczych oraz o fałszerstwach wyborczych, do jakich ma dochodzić podczas głosowania. Ostatnia elekcja prezydenta, przeprowadzona 9 sierpnia 2020 r., zakończyła się nieuznawanym przez opozycję zwycięstwem Alaksandra Łukaszenki. Doprowadziła ona do wybuchu protestów społecznych na masową skalę. Prezydent oskarżany jest też o łamanie praw człowieka.
- 2 R. Czachor, *Transformacja systemu politycznego Białorusi w latach 1988-2001*, Polkowice 2016, s. 355-356.
- 3 Rezolucja Parlamentu Europejskiego, P6_TA(2004)0045, C 174 E/182 Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 14.7.2005.

1. Ustalenia definicyjne

1.1. Bezpieczeństwo informacji

Na potrzeby niniejszego rozdziału zastosowano wyodrębnienie dwóch pojęć: bezpieczeństwa informacyjnego oraz bezpieczeństwa informacji. Kategoria pojęciowa odnosząca się do bezpieczeństwa informacji definiowana będzie jako domena infrastrukturalna, która obejmuje kwestie procesu zapewniania bezpieczeństwa pozyskiwania, gromadzenia, przechowywania oraz przetwarzania i ochrony informacji utożsamianego z aspektem ochrony infrastruktury technologicznej i teleinformatycznej.

Podobnie kategorię tę definiuje Włodzimierz Fehler, dla którego „odnosi się [ona – przyp. aut.] do konkretnych produktów informacyjnych, które mogą być uznane za bezpieczne wówczas, kiedy będą posiadały pewne niezbędne z punktu widzenia wytwórcy czy użytkownika cechy oraz będą odpowiednio traktowane w stosunku do obowiązujących standardów bezpieczeństwa”⁴. Cytowany przez W. Fehlera Krzysztof Liderman⁵ uważa natomiast, że: „bezpieczeństwo informacji jest składową bezpieczeństwa informacyjnego – informację należy najpierw pozyskać, a potem w trakcie jej wykorzystania przez podmiot (przechowywania, przetwarzania, przesyłania) odpowiednio chronić”⁶. W. Fehler⁷ analizuje również opinię Krzysztofa Liedla, którego zdaniem bezpieczeństwo informacji może być ujmowane jako „ochrona informacji przed niepożądanym (przypadkowym lub świadomym) ujawnieniem, modyfikacją, zniszczeniem lub uniemożliwieniem jej przetwarzania”⁸. Wspomniany powyżej W. Fehler⁹ bezpieczeństwo informacji kwantyfikuje zaś jako element składowy sfery bezpieczeństwa informacyjnego – zbiór zawierający ponadto politykę bezpieczeństwa informacji, bezpieczeństwo informacyjne, politykę

4 W. Fehler, *O pojęciu bezpieczeństwa informacyjnego*, [w:] *Bezpieczeństwo informacyjne w XXI wieku*, red. M. Kubiak, S. Topolewski, Siedlce–Warszawa 2016, s. 29-30.

5 K. Liderman, *Bezpieczeństwo informacyjne*, Warszawa 2012, s. 22.

6 W. Fehler, *O pojęciu bezpieczeństwa...*, s. 30.

7 Ibidem.

8 K. Liedel, *Bezpieczeństwo informacyjne w dobie terrorystycznych i innych zagrożeń bezpieczeństwa narodowego*, Toruń 2008, s. 19.

9 W. Fehler, *O pojęciu bezpieczeństwa...*, s. 25.

bezpieczeństwa informacyjnego, zagrożenia bezpieczeństwa informacyjnego, walkę informacyjną¹⁰ oraz wojnę informacyjną¹¹. Należy jednak przy tym zaznaczyć, że W. Fehler traktuje pojęcie polityki bezpieczeństwa informacyjnego jako nadrzędne wobec terminu „polityka bezpieczeństwa informacji”¹², definiując politykę bezpieczeństwa informacyjnego jako „celową i zorganizowaną działalność danego podmiotu (państwa, korporacji, organizacji, instytucji itp.) ukierunkowaną na tworzenie i utrzymywanie w optymalnym jakościowo kształcie własnych zasobów informacyjnych i mechanizmów ich użytkowania połączoną z efektywną ochroną przed destrukcyjnym oddziaływaniem podmiotów konkurencyjnych, nieprzyjaznych czy wrogich”¹³.

1.2. Bezpieczeństwo informacyjne

W. Fehler wskazuje zatem, że bezpieczeństwo informacyjne to „proces i stan w ramach których zapewniana jest swoboda dostępu, gromadzenia, przetwarzania i przepływu wysokiej jakości informacji (osiąganej przez merytoryczną selekcję) połączone z racjonalnym, prawnym i zwyczajowym wyodrębnieniem kategorii podlegających ochronie bądź reglamentacji, ze względu na bezpieczeństwo podmiotów, których one dotyczą”¹⁴. Bardziej precyzyjne podejście proponuje Leszek F. Korzeniowski, który bezpieczeństwo informacyjne człowieka lub organizacji określa jako „możliwość pozyskania dobrej jakości informacji oraz ochrony posiadanej informacji przed jej utratą”¹⁵.

10 Przegląd definicji walki informacyjnej prezentuje: A. Żebrowski, *Bezpieczeństwo informacyjne Polski a walka informacyjna*, „Rocznik Kolegium Analiz Ekonomicznych” 2013, nr 29, s. 454.

11 Szerzej na temat pojęcia wojny informacyjnej: R. Rajczyk, *Nowoczesne wojny informacyjne*, Warszawa 2016.

12 „Uporządkowany celowo zestaw praw, norm i praktycznych działań regulujących sposoby pozyskiwania, gromadzenia, przechowywania, dystrybucji i ochrony informacji zapewniający jednocześnie stosowny do potrzeb i warunków działania danego podmiotu poziom ilościowy oraz jakość tej informacji. Głównym celem tak pojmowanej polityki bezpieczeństwa informacji jest zapewnienie, aby informacja, którą posługuje się dany podmiot, była bezpieczna w każdej fazie jej funkcjonowania. W ramach polityki bezpieczeństwa informacji przyjmuje się określone założenia dotyczące procedur i procesów informacyjnych uwzględniających funkcje podmiotu, jego struktury organizacyjne, możliwości prawne, finansów”, zob. W. Fehler, *O pojęciu bezpieczeństwa...*, s. 34-35.

13 Ibidem, s. 33.

14 Ibidem, s. 29-30.

15 L.F. Korzeniowski, *Podstawy nauk o bezpieczeństwie*, Warszawa 2012, s. 147.

Eugeniusz Nowak i Maciej Nowak, cytowani przez W. Fehlera¹⁶, definiują natomiast bezpieczeństwo informacyjne jako „stan uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych pozwalający państwu na rozwój społeczeństwa informacyjnego” połączony z „zapewnieniem wysokiej jakości informacji będących w dyspozycji organów państwa; niezakłóconym przepływem informacji w państwie opartym o nowoczesną i sprawną infrastrukturę teleinformatyczną, a także skuteczną ochronę informacji niejawnych oraz danych osobowych i poszanowanie i ochronę prawa obywateli do prywatności wraz z nieskrępowanym dostępem do informacji publicznych”¹⁷.

Tak też termin ten określa dokument strategiczny pod nazwą „Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białoruś”¹⁸. Koncepcja wprowadza rozróżnienie środowiska informacyjnego na dwa odrębne pojęcia: sfery informacyjnej oraz przestrzeni informacyjnej. Pierwszy z terminów określa „całokształt informacji, infrastruktury informacyjnej, podmiotów prowadzących gromadzenie, kształtowanie, rozpowszechnienie i użycie informacji, a także systemu regulacji społecznych stosunków przy tym powstających”. Przestrzeń informacyjna to natomiast „dziedzina działalności związana z tworzeniem, przekształcaniem, przekazywaniem, wykorzystywaniem, przechowywaniem informacji, wpływająca między innymi na świadomość indywidualną i społeczną oraz samą informację”. Do przestrzeni informacyjnej dokument odnosi termin „międzynarodowe bezpieczeństwo informacyjne” definiowane jako „stan stosunków międzynarodowych, wykluczający naruszenie światowej stabilności i stworzenie zagrożenia dla bezpieczeństwa państw i społeczności międzynarodowej”.

Tymczasem zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego określa-
ne jest jako „system środków prawnego, organizacyjnie-technicznego i organizacyjnie-ekonomicznego charakteru służących wykryciu zagrożeń dla bezpieczeństwa informacyjnego, zapobieganiu ich realizacji, ukróceniu i likwidacji skutków realizacji takich zagrożeń”. W myśl

16 W. Fehler, *O pojęciu bezpieczeństwa...*, s. 29.

17 E. Nowak, M. Nowak, *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2011, s. 103.

18 Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białoruś, http://poland.mfa.gov.by/docs/koncepcja__pl_.doc [20.04.2021]; tłumaczenie nieoficjalne z języka rosyjskiego. Wersja oryginalna: Постановление Совета Безопасности Республики Беларусь, 18 марта 2019 г. № 1, https://pravo.by/upload/docs/op/P219s0001_1553029200.pdf.

powyżej zastosowanych interpretacji pojęciowych bezpieczeństwo informacyjne jest terminem wtórnym wobec określenia: „informacyjna suwerenność Republiki Białoruś” traktowana jako „niezbywalna i wyłączna wyższość prawa państwa do niezależnego określania zasad posiadania, wykorzystywania i dysponowania krajowymi zasobami informacyjnymi, prowadzenia niezależnej zewnętrznej i wewnętrznej państwowej polityki informacyjnej, tworzenia krajowej infrastruktury informacyjnej, zapewnienia bezpieczeństwa informacyjnego”.

Sposób definiowania terminologii z dziedziny bezpieczeństwa informacyjnego przyjęty w białoruskim dokumencie odpowiada ujęciu proponowanemu przez Marka Madeja, który bezpieczeństwo informacyjne określa jako „zagwarantowanie sobie przez dany podmiot (np. państwo) integralności, kompletności oraz wiarygodności posiadanych zasobów informacyjnych w każdej formie, nie tylko elektronicznej. Odnosi się więc zarówno do wszelkiego rodzaju wysiłków, służących ochronie posiadanych informacji, istotnych w kontekście bezpieczeństwa (a więc mających wpływ na sprawne funkcjonowanie struktur państwowych i społeczeństwa), jak i zapewnienia przewagi informacyjnej przez zdobywanie nowych lub bardziej aktualnych danych oraz akcje dezinformacyjne wobec ewentualnych przeciwników (państw lub innych podmiotów)”¹⁹.

Na potrzeby niniejszej analizy zastosowano jednak termin „polityka bezpieczeństwa informacyjnego” w miejsce znacznie szerszego pojęciowo terminu „bezpieczeństwo informacyjne”, do którego zaliczyć należy również kwestie ochrony infrastrukturalnej gromadzenia i przechowywania informacji. Dla uproszczenia i zapewnienia czytelności wywodu przyjęto, że polityka bezpieczeństwa informacyjnego to obszar badawczy, który zdefiniować można jako proces ochrony przestrzeni informacyjnej w jej wymiarach kognitywnym, wirtualnym oraz fizycznym, obejmujący aspekty formalno-prawny, instytucjonalny oraz społeczny²⁰. Podmiotem ochrony tak zdefiniowanego środowiska informacyjnego są zatem zewnętrzne i wewnętrzne oddziaływania informacyjne. Przedmiotem zaś jest przeciwdziałanie patogenom

19 A. Żebrowski, *Bezpieczeństwo informacyjne...*, s. 452.

20 R. Rajczyk, *Oblicza współczesnej propagandy. Przypadek chińsko-tajwańskiej wojny informacyjnej*, Katowice 2019, s. 61.

informacyjnym²¹. Remigiusz Żuchowski definiuje je jako specjalnie zmodyfikowaną informację mającą na celu wywołanie określonego zachowania. Patogen informacyjny, np. szum informacyjny, działa jak komórka wirusa i w efekcie długotrwałej ekspozycji w środowisku informacyjnym zakłóca stan stabilności pragmatycznej, polaryzując społeczeństwo i wpływając na procesy decyzyjne²².

Analiza nie obejmuje zagadnienia polityki bezpieczeństwa informacji (technicznej ochrony informacji). Stąd też w analizie pominięto wątki dotyczące cyberprzestrzeni, cyberbezpieczeństwa oraz cyberprzestępczości. Nadmienić jednak należy, że „Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białoruś” bezpieczeństwo owo sytuuje w ramach bezpieczeństwa narodowego, jak również traktuje je zgodnie z interpretacją terminologiczną zaproponowaną przez W. Fehlera²³, tj. obejmującą bezpieczeństwo informacji, politykę bezpieczeństwa informacji, bezpieczeństwo informacyjne, politykę bezpieczeństwa informacyjnego, zagrożenia bezpieczeństwa informacyjnego, walkę informacyjną oraz wojnę informacyjną. Koncepcja jest systemem oficjalnych poglądów na istotę i treść zapewnienia bezpieczeństwa narodowego w sferze informacyjnej, określa cele strategiczne i priorytety w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa informacyjnego.

2. Instrumenty polityki bezpieczeństwa informacyjnego

2.1. Prawne narzędzia polityki bezpieczeństwa informacyjnego

Wśród instrumentów polityki bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi wymienić należy przede wszystkim akty normatywne sankcjonujące funkcjonowanie sfery informacyjnej republiki, obejmujące m.in. kwestie praw i wolności obywatelskich w tym zakresie. Z postanowień

21 O patogenach informacyjnych szerzej pisze Anita Lewandowska, zob. A. Lewandowska, *Kulturowe DNA w wojnie informacyjnej*, „Nowa Geopolityka”, 31.01.2019, <https://geopolityka.net/anita-lewandowska-kulturowe-dna-w-wojnie-informacyjnej/> [13.10.2021] oraz eadem, *Patologia informacji i jej związek z wojną informacyjną. Prezentacja założeń teoretycznych*, „Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem” 2016, nr 2 (7), s. 403-416.

22 A. Kozłowski, *Obrona przed patogenami informacyjnymi*, 13.09.2017, <https://www.cyberdefence24.pl/obrona-przez-patogenami-informacyjnymi-scs-2017> [13.10.2021].

23 W. Fehler, *O pojęciu bezpieczeństwa...*, s. 25.

konstytucji Białorusi wynika prawna ochrona praw i wolności obywatela, w tym wolność myśli i przekonań oraz swoboda ich wyrażania. Ponadto nikt nie może być zmuszany do wyrażania swoich przekonań lub ich zaprzeczania. Co więcej, w Republice Białorusi zakazana jest monopolizacja środków masowego przekazu przez państwo, stowarzyszenia społeczne lub obywateli, a także cenzura. Białoruska ustawa zasadnicza gwarantuje również obywatelom Republiki Białorusi prawo do otrzymywania informacji o działalności organów państwowych, stowarzyszeń publicznych, życiu politycznym, gospodarczym, kulturalnym i międzynarodowym oraz o stanie środowiska naturalnego. Ponadto białoruska ustawa zasadnicza gwarantuje dostęp do tych informacji ze strony enumeratywnie wymienionych podmiotów w postaci organów państwa, stowarzyszeń społecznych oraz urzędników, przy czym wykorzystanie informacji może być ograniczone wyłącznie na podstawie przepisów prawa w celu „ochrony honoru, godności, życia osobistego i rodzinnego obywateli oraz pełnego wykonywania ich praw” (Konstytucja, 1994, art. 33-34). Emanacją wynikającą z białoruskiej ustawy zasadniczej wolności obywatelskich w zakresie wolności głosu opinii, przekonań i ich swobodnego wyrażania stanowi ustawa o środkach masowego przekazu, precyzując prawa i obowiązki dziennikarzy²⁴ oraz nominalnie zakazując ingerencji w sferę niezależności mediów, utrudniania pracy przedstawicielom środków masowego przekazu²⁵.

Prawne narzędzia realizacji polityki bezpieczeństwa informacji w Republice Białorusi uzupełnia natomiast regulacja w dziedzinie polityki informacyjnej państwa [wszelka działalność informacyjna związana z realizacją zadań o charakterze publicznym – przyp. aut]. Rozporządzenie Prezydenta zobowiązuje kierowników organów i instytucji administracji państwowej do prowadzenia obligatoryjnej współpracy ze środkami masowego przekazu za pośrednictwem specjalnie do tego celu desygnowanych osób, których praca w odniesieniu do zagadnień polityki wewnętrznej i zagranicznej podlega nadzorowi Administracji Prezydenta²⁶.

24 Ustawa zabrania zagranicznym dziennikarzom funkcjonowania bez akredytacji prasowej.

25 Zakon Rjespubliki Biełarus', 17 ijula 2008 g. № 427-3 [Закон Республики Беларусь, 17 июля 2008 г. № 427-3].

26 Ukaz Priezidienta Rjespubliki Biełarus', 6 fiewrala 2009 g. № 65, O sowierszenstwowanii raboty gosudarstwiennych organow, inych gosudarstwiennych organizacyj so sriedstwami Infor-

Ustawa o środkach masowego przekazu reguluje z kolei kwestie związane z polityką medialną państwa²⁷. Przede wszystkim ten akt prawny określa zasady rejestrowania i funkcjonowania prasy²⁸, w tym zagranicznej, na terytorium Republiki Białorusi²⁹. W odniesieniu do polityki bezpieczeństwa informacyjnego nakłada na zagraniczną organizację medialną obowiązek uzyskania zezwolenia na dystrybucję swoich produktów bez zmiany ich pierwotnych formy oraz treści³⁰.

- macy (w ried. Ukazow Priezidenta Rjespubliki Bielarus' ot 30.12.2011 № 621, ot 29.11.2013 № 529, ot 24.01.2014 № 49) [Указ Президента Республики Беларусь, 6 февраля 2009 г. № 65, О совершенствовании работы государственных органов, иных государственных организаций со средствами массовой информации (в ред. Указов Президента Республики Беларусь от 30.12.2011 № 621, от 29.11.2013 № 529, от 24.01.2014 № 49)], art. 4.
- 27 Stanisław Michalczuk politykę medialną definiuje jako „działalność mającą na celu tworzenie i realizowanie ogólnie spójnych zasad i reguł dotyczących funkcjonowania organizacji medialnych oraz medialnego komunikowania publicznego”, zob. S. Michalczuk, *Polityka medialna jako teoria i praktyka regulacyjna*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis”, t. 16, 2016, s. 149.
- 28 Prasa traktowana jest w ustawie w szerokim ujęciu definicyjnym jako środki masowego przekazu obejmujące wydawanie prasy, serwisów internetowych oraz nadawanie programów radiowych i telewizyjnych.
- 29 W Republice Białorusi zarejestrowano 1628 wydawnictw prasowych (722 gazety, 865 czasopism, 31 biuletynów, 8 katalogów, 2 almanachy), w tym 438 państwowych (214 gazet, 213 czasopism, 11 biuletynów), niepaństwowych zaś 1190 (508 gazet, 652 czasopisma, 20 biuletynów, 8 katalogów, 2 almanachy). Wśród tych środków masowego przekazu 136 to państwowe, lokalne media drukowane, których założycielami są regionalne i miejskie komitety wykonawcze. Na terytorium Republiki Białorusi rozprowadzanych jest ok. 3 tys. zagranicznych gazet, z czego ponad 80% stanowią gazety rosyjskojęzyczne. Z kolei rynek audiowizualny obejmuje 261 stacji radiowych i telewizyjnych (180 jest własnością państwa, a 81 to niepaństwowe formy własności). Prawnie zagwarantowano obowiązkowe dostarczanie publicznie dostępnego pakietu programów telewizyjnych (Białoruś 1, Białoruś 2, Białoruś 3, Białoruś 5, National Television, Capital Television, Mir, Rosja-Białoruś, NTV-Białoruś) przez wszystkich operatorów telekomunikacyjnych i dostawców usług telekomunikacyjnych – stan na 01.11.2020 r. na podstawie: Postanowienie Sowietu Ministrów Rjespubliki Bielarus', 18 janwaria 2021 g. № 21, O Gosudarstwiennoj programmie „massowaja informacija i knigoizdanie” na 2021-2025 gody, Nacyonalnoj prawowoj Internet-portal Rjespubliki Bielarus' [Постановление Совета Министров Республики Беларусь, 18 января 2021 г. № 21 О Государственной программе «Массовая информация и книгоиздание» на 2021-2025 годы, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь], 21.01.2021, 5/48703.
- 30 Zakon Rjespubliki Bielarus', 17 ijula 2008 g. № 427-3 [Закон Республики Беларусь, 17 июля 2008 г. № 427-3], s. 17.5. Podstawą wydania zezwolenia na rozpowszechnianie produktów zagranicznych środków masowego przekazu – bez zmiany formy i treści – jest brak w tych produktach informacji i materiałów szkodzących bezpieczeństwu narodowemu, mających na celu propagowanie wojny, przemocy, okrucieństwa, działalności ekstremistycznej oraz zażywania środków odurzających, psychotropowych, toksycznych i innych środków odurzających do celów niemedyycznych, zawierających informacje, których rozpowszechnianie jest zabronione lub do których dostęp jest ograniczony zgodnie z aktami ustawodawstwa Republiki Białorusi, jako pociągających za sobą inne naruszenia ustawodawstwa Republiki Białorusi, zob. Postanowienie Sowietu Ministrów Rjespubliki Bielarus', 2.12.2008, № 1849.

2.2. Instytucjonalne narzędzia polityki bezpieczeństwa informacyjnego

W aspekcie instytucjonalnym ustawa o środkach masowego przekazu wskazuje Ministerstwo Informatyki jako organ centralnej administracji rządowej właściwy do spraw realizacji polityki medialnej państwa³¹, przy czym ustanawia także Radę Koordynacyjną do spraw środków masowego przekazu jako organ doradczy złożony z przedstawicieli środowisk naukowych, dziennikarskich oraz administracji³². Zgodnie z postanowieniami cytowanej uchwały Rady Ministrów Republiki Białorusi, resort wykonuje zadania regulatora rynku medialnego [prasowego, w tym prasy elektronicznej, audiowizualnego, radiofonicznego i telewizyjnego – przyp. aut.] w postaci prowadzenia procesu licencyjnego, a także organu rejestrowego dla środków masowego przekazu, organu nadzoru z uprawnieniami do zawieszania emisji i/ lub wydawania prasy (w szerokim znaczeniu definicyjnym) na trzy miesiące z formalną możliwością zaskarżenia decyzji do sądu³³ oraz organu kontroli sektora poligraficznego³⁴ (wydawanie licencji i zgody na zakup sprzętu poligraficznego, prowadzenie rejestru wydawców), włącznie z nadzorem nad państwowymi wydawnictwami, redakcją prasową oraz trzema kanałami telewizyjnymi³⁵.

Instytucjonalnym instrumentem polityki bezpieczeństwa informacji jest także prowadzony przez Ministerstwo Informatyki Republiki Białorusi rejestr materiałów uznanych za ekstremistyczne na podstawie wyroków sądowych³⁶. Na osiemdziesięciu stronach znajdują się m.in. materiały w formie publikacji, zdjęć oraz plików wideo (ze wskazaniem lokalizacji, pod którymi się znajdują lub znajdowały w sieci internetowej) promujące nazizm, skrajny nacjonalizm, totalitaryzm czy

31 Postanowlenije Sowjeta Ministrow Rjespubliki Bielarus', 26 oktjabria 2001 g. № 1545, Ob utwierdzenii położenija o Ministierstwie Informaty Rjespubliki Bielarus' [Постановление Совета Министров Республики Беларусь, 26 октября 2001 г. № 1545, Об утверждении положения о Министерстве Информации Республики Беларусь].

32 Ibidem, art. 27-28.

33 Ibidem, art. 50.

34 Tryb funkcjonowania tego sektora gospodarki określa specjalna ustawa, zob. Zakon Rjespubliki Bielarus', 29 snieżnia 2012 g. № 8-3, Ab wydavyetskaj spravje w Respublitsy Byelarus' [Закон Рэспублікі Беларусь, 29 снежня 2012 г. № 8-3, Аб выдавецкай справе ў публікі Беларусь].

35 <http://www.mininform.gov.by/about/podvedomstvennyje-organizatsii/> [22.04.2021].

36 <http://mininform.gov.by/documents/respublikanskiy-spisok-ekstremistskich-materialov/> [20.04.2021].

też treści powszechnie uznawane za drastyczne i (lub) obsceniczne, rasistowskie oraz nawołujące do przemocy.

Instytucjonalizacja polityki bezpieczeństwa informacji przejawia się ponadto w koordynacyjnej roli Administracji Prezydenta – centralnego organu władzy państwowej, która wraz z Akademią Zarządzania przy urzędzie Prezydenta oraz Narodowym Centrum Prasowym³⁷ zajmuje się monitoringiem i szkoleniem przedstawicieli administracji rządowej delegowanych do współpracy z mediami. Przy urzędzie Prezydenta funkcjonuje ponadto Centrum Operacyjno-Analityczne. Instytucja ta określa metodę korzystania z internetowych systemów statystycznych do analizy ruchu na stronach internetowych, których obowiązek prowadzenia w języku rosyjskim i (lub) białoruskim oraz bieżącej aktualizacji nałożony został na wszystkie republikańskie organy władzy publicznej³⁸. Instytucja ta koordynuje również działania organów państwowych i dostawców usług internetowych w celu zapewnienia bezpieczeństwa informacji podczas korzystania z sieci informacyjnych, systemów i zasobów krajowego segmentu Internetu oraz ustala, w porozumieniu z Prezydentem Republiki Białorusi, listę operatorów telekomunikacyjnych uprawnionych do wykonywania ruchu międzynarodowego i przyłączania do sieci telekomunikacyjnych obcych państw, a także wspólnie z Ministerstwem Łączności i Informatyzacji ustala tryb ograniczania dostępu użytkowników usług internetowych do informacji, których rozpowszechnianie jest prawnie zabronione³⁹.

2.3. Strategiczne narzędzia polityki bezpieczeństwa informacyjnego

Strategiczne instrumenty polityki bezpieczeństwa informacyjnego stanowią dokumenty: „Koncepcja bezpieczeństwa narodowego Re-

37 Narodowe Centrum Prasowe to emanacja instytucjonalizacji polityki informacyjnej. Funkcjonuje jako organizacja non-profit powołana przez Administrację Prezydenta Republiki Białorusi w celu informowania o działalności naczelnych organów władzy państwowej, zob. <http://www.bpc.by/targets/> [20.04.2021].

38 Ukaz Priezidenta Riespubliki Bielarus', 1 fiewrala 2010 g. № 60, O mierach po sowierszenstwowaniju ispolzowanija nacyonalnogo siegmienta sieti intierniet (w ried. Ukazow Priezidenta Riespubliki Bielarus' ot 30.12.2011 № 621, ot 08.01.2013 № 8, ot 04.04.2013 № 157, ot 23.01.2014 № 46) [Указ Президента Республики Беларусь, 1 февраля 2010 г. № 60 О мерах по совершенствованию использования национального сегмента сети интернет (в ред. Указов Президента Республики Беларусь от 30.12.2011 № 621, от 08.01.2013 № 8, от 04.04.2013 № 157, от 23.01.2014 № 46)].

39 Ibidem, art. 13.

publiki Białoruś⁴⁰ oraz „Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białoruś⁴¹”.

Pierwszy z nich uwzględnia bezpieczeństwo informacyjne jako składową bezpieczeństwa narodowego [stan ochrony interesów narodowych Republiki Białorusi przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi – przyp. aut.], definiując je jako „stan ochrony zrównoważonych interesów jednostki, społeczeństwa i państwa przed zewnętrznymi i wewnętrznymi zagrożeniami w sferze informacyjnej”. W odniesieniu doń dokument stwierdza: „Sfera informacyjna staje się czynnikiem systemotwórczym w życiu ludzi, społeczeństw i państw. Rośnie rola i wpływ mediów i mechanizmów komunikacji globalnej na sytuację gospodarczą, polityczną i społeczną. Technologie informacyjne są szeroko stosowane w zarządzaniu krytycznymi obiektami podtrzymującymi życie, które stają się bardziej podatne na przypadkowe i celowe wpływy. Wojna informacyjna ewoluuje jako nowa niezależna strategiczna forma globalnej konkurencji. Praktyka celowej presji informacyjnej rozprzestrzenia się, powodując znaczne szkody dla interesów narodowych⁴². W sferze informacyjnej jako główne interesy narodowe Białorusi dokument wskazuje:

- realizację konstytucyjnych praw obywateli do informacji
- rozwój społeczeństwa informacyjnego
- wsparcie informacyjne dla polityki państwa [polityka informacyjna – przyp. aut.].

W dokumencie zwraca się ponadto uwagę na fakt niewystarczającej jakości oraz popularności wytwarzanych w kraju treści informacyjnych. Wśród zagrożeń interesów narodowych w sferze informacyjnej wymienia się przede wszystkim destrukcyjny wpływ informacji

40 Ukaz Priezidenta Riespubliki Bielarus', 9 nojabria 2010 g. № 575, Ob koncepcyji nacyonalnoj biezopasnosti Riespubliki Bielarus' [Указ Президента Республики Беларусь, 9 ноября 2010 г. № 575, Об утверждении Концепции национальной безопасности Республики Беларусь], https://pravo.by/document/?guid=3871&po=P31000575#%D0%97%D0%B0%D0%B3_%D0%A3%D1%82%D0%B2_1 [20.04.2021].

41 Postanowlenije Sowjeta Biezopasnosti Riespubliki Bielarus', 18 marta 2019 g. № 1, O koncepcyji informacyjnojj biezopasnosti Riespubliki Bielarus', Nacyonalnoj prawowoj Intierniet-portaľ Riespubliki Bielarus' [Постановление Совета Безопасности Республики Беларусь, 18 марта 2019 г. № 1, О Концепции информационной безопасности Республики Беларусь, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь], 20.03.2019, 7/4227.

42 Ibidem.

na jednostkę, społeczeństwo oraz instytucje państwowe. Endogenne czynniki zagrożeń to:

- rozpowszechnianie fałszywych lub celowo zniekształconych informacji mogących wyrządzić szkodę interesom narodowym Republiki Białorusi;
- niedostateczna efektywność informacyjnego wsparcia polityki państwa⁴³.

Natomiast egzogenne czynniki zagrożeń w sferze bezpieczeństwa informacyjnego w kontekście polityki bezpieczeństwa informacyjnego to:

- otwartość i podatność przestrzeni informacyjnej Republiki Białorusi na wpływy zewnętrzne;
- dominacja czołowych państw obcych w globalnej przestrzeni informacyjnej, monopolizacja kluczowych segmentów rynków informacyjnych przez zagraniczne struktury informacyjne;
- działalność informacyjna obcych państw, organizacji międzynarodowych i innych, osób indywidualnych, godząca w interesy narodowe Republiki Białorusi, celowe formowanie informacyjnych przesłanek jej dyskredytacji;
- narastanie konfrontacji informacyjnej między czołowymi światowymi ośrodkami władzy, przygotowanie i prowadzenie przez obce państwa walki w przestrzeni informacyjnej;
- rozwój technologii manipulacji informacją;
- utrudnianie rozpowszechniania treści narodowych Republiki Białorusi za granicą;
- szerokie rozpowszechnienie w światowej przestrzeni informacyjnej wzorców kultury masowej, które są sprzeczne z uniwersalnymi i narodowymi wartościami duchowymi i moralnymi⁴⁴.

Zgodnie z treścią „Koncepcji bezpieczeństwa narodowego”, neutralizacja wewnętrznych źródeł zagrożeń ma być realizowana poprzez „przekazywanie szerszej społeczności światowej obiektywnych informacji o Białorusi i jej stanowisku w zakresie głównych problemów międzynarodowych, inicjatyw polityki zagranicznej, osiągnięć

43 Ibidem, rozdz. 5 pkt 7 oraz rozdz. 6 pkt 34.

44 Ibidem, rozdz. 6 pkt 42.

kultury narodowej i nauki”⁴⁵. Jednocześnie dokument precyzuje, że ważnymi zadaniami są rozbudowa kanałów i poprawa jakości informowania zagranicznej opinii publicznej. Integralną częścią informacyjnego wsparcia polityki państwa jest konfrontacja informacyjna, czyli kompleksowe wykorzystanie informacji, technicznych i innych metod i środków oddziaływania na sferę informacyjną w celu realizacji zadań politycznych, gospodarczych i innych lub ochrony własnych⁴⁶.

Z kolei „Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białoruś” wskazuje, że podstawowym interesem narodowym Republiki Białorusi w sferze informacyjnej jest realizacja konstytucyjnych praw obywateli do otrzymywania, przechowywania i rozpowszechniania pełnych, rzetelnych i aktualnych informacji, wolności opinii, przekonań i ich swobodnego wyrażania, a także prawa do prywatności⁴⁷. Zdaniem autorów dokumentu, „[...] globalny rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych powoduje ciągle pojawianie się nowych źródeł informacji, które obiektywnie zmniejszają udział treści krajowych w przestrzeni informacyjnej. [...] Na tej podstawie konieczne jest na szczeblu państwowym podjęcie działań w celu zwiększenia wolumenu, różnorodności i jakości treści krajowych, szybkości ich dostarczania, zaufania publicznego do oficjalnych informacji i mediów państwowych, dostosowania form rozpowszechniania informacji do priorytetowych potrzeb informacyjnych obywateli i osiągnięcia równowagi interesów jednostki, społeczeństwa i państwa”. Najważniejszy cel „Koncepcji bezpieczeństwa informacyjnego” to suwerenność informacyjna Republiki Białorusi, zwłaszcza że – jak podkreślono w dokumencie – w społeczeństwie kultywuje się i stymuluje „krytyczną postawę wobec przejawów braku szacunku dla postaw narodowych, tradycji i naruszeń norm moralnych i prawnych w sferze informacyjnej, nietolerancję dla dezinformacji, manipulacji informacjami i innych ukrytych wpływów informacyjno-psychologicznych”⁴⁸. W odniesieniu

45 Ibidem, rozdz. 8 pkt 49.

46 Ibidem, rozdz. pkt 54.

47 Koncepcyja informacyjnojj biezopasnosti Rjespubliki Biełarus', Postanowlenije Sowjeta Biezopasnosti Rjespubliki Biełarus', 18 marta 2019 g. № 1, Nacyonalnoj prawowoj Intierniet-portał Rjespubliki Biełarus' [Концепция информационной безопасности Республики Беларусь, Постановление Совета Безопасности Республики Беларусь, 18 марта 2019 г. № 1, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь], 20.03.2019, 7/4227, rozdz. 4 pkt 9.

48 Ibidem.

do przeciwdziałania obcym wpływom informacyjnym dokument precyzuje, że „[u]stanawia się warunki prawne i granice działalności zagranicznych i międzynarodowych podmiotów w krajowej przestrzeni informacyjnej, aby zaspokoić potrzeby obywateli w zakresie zewnętrznej wymiany informacji bez ekspansji kulturalnej i informacyjnej, ingerencji w wewnętrzne sprawy Republiki Białorusi”⁴⁹.

W stosunkach międzynarodowych suwerenność informacyjną Republiki Białorusi zapewnia się m.in. „na podstawie zasady neutralności informacyjnej, przewidującej pokojową zewnętrzną politykę informacyjną, poszanowanie ogólnie uznanych i ogólnie przyjętych praw każdego państwa w tej dziedzinie, wykluczenie inicjatywy ingerowania w sferę informacyjną innych państw skierowanej na dyskredytację bądź kwestionowanie ich politycznych, ekonomicznych, społecznych i duchowych standardów i priorytetów, a także na wyrządzenie szkody infrastrukturze informacyjnej jakichkolwiek państw i uczestnictwa w ich konfrontacji informacyjnej”.

Wskazano ponadto na zagrożenia wynikające z manipulacyjnego oddziaływania dezinformacji. „Mechanizmy destrukcyjnego informacyjno-psychologicznego oddziaływania na jednostkę, społeczeństwo i państwo są stale doskonalone, a manipulacja masową świadomością na dużą skalę jest tak samo ostra, jak walka o terytoria, zasoby i rynki. Poprzez przestrzeń informacyjną realizuje się celowe dyskredytowanie konstytucyjnych podstaw państw i ich struktur władzy, erozja mentalności i tożsamości narodowej, zaangażowanie ludzi w działalność ekstremistyczną i terrorystyczną, podżeganie do wrogości międzyetnicznej i międzywyznaniowej, tworzenie potencjału radykalnego i protestacyjnego. [...] W wyniku wpływów informacyjnych zmieniają się znacząco społeczne powiązania osoby w społeczeństwie, jej styl myślenia, metody komunikacji, postrzeganie rzeczywistości i samoocena”. Rosnące obawy wywołuje aktywne rozpowszechnianie w przestrzeni informacyjnej sfałszowanych, nierzetelnych i zakazanych informacji. Zmniejszenie krytycznej postawy odbiorców informacji do fałszywych wiadomości na portalach informacyjnych, społecznościowych i na innych platformach internetowych stwarza przesłanki do świadomego wykorzystywania dezinformacji w celu destabilizacji świadomości.

49 Ibidem.

mości publicznej dla celów politycznych, społecznie niebezpiecznych i innych podobnych”.

Głównymi celami Białorusi w sferze informacyjnej są zatem: zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego poprzez zachowanie suwerenności informacyjnej oraz realizacja polityki neutralności informacyjnej, a także „stworzenie trwałej odporności na destrukcyjne psychologiczno-informacyjne oddziaływania na masową świadomość publiczną oraz, w razie potrzeby, przeciwdziałanie im”⁵⁰. Na poziomie państwa podejmowane są środki mające na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się informacji, które mogłyby zaszkodzić interesom narodowym, a także zmniejszenie anonimowości w przestrzeni informacyjnej.

W aspekcie strategicznym warto wskazać również na państwowy program „Informacja masowa i wydawanie książek na lata 2021-2025” funkcjonujący na podstawie uchwały Rady Ministrów Republiki Białorusi⁵¹. Głównym celem programu jest podniesienie jakości produktu medialnego oraz zapewnienie wysokiej jakości profesjonalnego i obiektywnego dziennikarstwa, co ma wzmocnić autorytet białoruskiego dziennikarstwa i podnieść poziom zaufania publicznego, a w rezultacie doprowadzić do zwiększenia liczby odbiorców mediów państwowych m.in. poprzez rozwój cyfrowych platform medialnych. Podnoszone jest również znaczenie edukacji medialnej w kontekście powszechnego zjawiska szerzenia się informacji nieprawdziwych. Program rządowy zakłada ponadto zwiększenie wpływu mediów państwowych na kształtowanie pozytywnej opinii publicznej oraz zachowanie i umacnianie tradycji patriotycznych i zasad humanizmu, potencjału kulturowego i naukowego państwa, a także przeciwdziałanie destrukcyjnym wpływom w nowych środowiskach informacyjnych [sieć internetowa – przyp. aut.], w tym m.in. poprzez poprawę jakości i konkurencyjności państwowych środków masowego przekazu oraz zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie uzyskiwania obiektywnych i kompleksowych informacji w ramach realizacji polityki informacyjnej państwa.

50 Ibidem, pkt 43.

51 Postanowlenije Sowjeta Ministrow Respubliki Bielarus', 18 janwaria 2021 g. № 21, O Gosudarstwennoj programmie „massowaja informacyja i knigoizdanije” na 2021-2025 gody, Nacyonalnoj prawowoj Intierniet-portal Respubliki Bielarus' [Постановление Совета Министров Республики Беларусь, 18 января 2021 г. № 21 О Государственной программе «Массовая информация и книгоиздание» на 2021-2025 годы, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь], 21.01.2021, 5/48703.

W tym celu zaplanowano w latach 2021-2025 wzrost udziału dochodów własnych wydawanych przez państwo gazet na poziomie 70-77%, powiększenie wolumenu produkcji białoruskich w emisji programów telewizyjnych od 30 do 34% oraz podniesienie rentowności sprzedaży wydawnictw państwowych podległych Ministerstwu Informacji od 5 do 6%.

Podsumowanie

Polityka bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białorusi prowadzona jest w wymiarach formalno-prawnym, strategicznym oraz instytucjonalnym na podstawie trafnie zdiagnozowanych kierunków rozwoju oraz cech charakterystycznych sfery informacyjnej, w tym międzynarodowej. Biorąc pod uwagę treść dokumentów strategicznych, uwagę zwraca jednak wskazanie dotyczące niskiej jakości oraz popularności treści wytwarzanych przez białoruskie media. Zakładane w programie państwowym przeciwdziałanie temu zjawisku w postaci podniesienia poziomu wiarygodności i rentowności środków masowego przekazu, będących własnością państwa białoruskiego, staje pod dużym znakiem zapytania w kontekście hierarchicznie sterowanej i zarządzanej polityki informacyjnej. Dekrety prezydenta [z mocą ustawy – przyp. aut.] określają materię wykonawczą obowiązujących regulacji prawnych dotyczących praw i wolności obywatelskich w dziedzinie zarówno swobody wyrażania opinii, jak i dostępu do informacji publicznej uzyskiwanego poprzez rozwój usług informatycznych⁵².

Zatem podmioty polityki bezpieczeństwa informacyjnego – obywatel oraz społeczeństwo – w sytuacji dominacji państwowej własności na rynku medialnym posiadają jedynie deklaratywną podmiotowość. W przeciwieństwie do przedmiotowego ujęcia obywateli oraz społeczeństwa, instytucja państwa staje się jedynym i wyłącznym podmiotem polityki bezpieczeństwa informacyjnego, czego dowodzi m.in.

52 Ukaz Priezidenta Respubliki Bielarus', 1 fewrala 2010 g. № 60, O mierach po sowierszenstwowaniju ispolzowanija nacyonalnogo siegmienta sieti intiernet (w ried. Ukazow Priezidenta Respubliki Bielarus' ot 30.12.2011 № 621, ot 08.01.2013 № 8, ot 04.04.2013 № 157, ot 23.01.2014 № 46) [Указ Президента Республики Беларусь, 1 февраля 2010 г. № 60 О мерах по совершенствованию использования национального сегмента сети интернет (в ред. Указов Президента Республики Беларусь от 30.12.2011 № 621, от 08.01.2013 № 8, от 04.04.2013 № 157, от 23.01.2014 № 46)].

nacisk położony na ochronę informacyjnych atrybutów białoruskiej suwerenności zarówno w sferze, jak i przestrzeni informacyjnej. Podkreślić należy również, że podejmowane przez naczelne organy władzy państwowej za pośrednictwem administracji szczebla centralnego lub też przy jej koordynacji realizowane są w oparciu o koherentne strategie działania oraz programy rządowe.

Z przeprowadzonej powyżej analizy zawartości wynika, że polityka bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi realizowana jest jedynie w wymiarze formalno-prawnym oraz instytucjonalnym. W zakresie polityki bezpieczeństwa informacyjnego w Republice Białorusi przedmiotowo traktowane jest jedynie państwo, a pozostałe podmioty, tj. obywatel i społeczeństwo przedmiotowo.

Bibliografia

Akty normatywne:

- Koncepcja informacyjnej bezpieczeństwa Republiki Białorusi, Postanowienie Rady Białoruskiej Republiki Białorusi, 18 marca 2019 r. № 1, Nacjonalnej prawowej Internet-portal Republiki Białorusi [Концепция информационной безопасности Республики Беларусь, Постановление Совета Безопасности Республики Беларусь, 18 марта 2019 г. № 1, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь], 20.03.2019, 7/4227.
- Postanowienie Rady Białoruskiej Republiki Białorusi, 18 marca 2019 r. № 1, O koncepcji informacyjnej bezpieczeństwa Republiki Białorusi, Nacjonalnej prawowej Internet-portal Republiki Białorusi [Постановление Совета Безопасности Республики Беларусь, 18 марта 2019 г. № 1, О Концепции информационной безопасности Республики Беларусь, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь], 20.03.2019, 7/4227.
- Postanowienie Rady Ministrów Republiki Białorusi, 18 stycznia 2021 r. № 21, O gosudarstwiennoj programmie „massowaja informacija i knigoizdanije” na 2021-2025 gody, Nacjonalnej prawowej Internet-portal Republiki Białorusi [Постановление Совета Министров Республики Беларусь, 18 января 2021 г. № 21 О Государственной программе «Массовая информация и книгоиздание» на 2021-2025 годы, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь], 21.01.2021, 5/48703.
- Postanowienie Rady Ministrów Republiki Białorusi, 26 października 2001 r. № 1545, Ob utwierżdzenii położenija o Ministierstwie Informacyi Republiki Białorusi [Постановление Совета Министров Республики

- Беларусь, 26 октября 2001 г. № 1545, Об утверждении положения о Министерстве Информации Республики Беларусь].
- Ukaz Priezidenta Riespubliki Biełarus', 1 fiewrala 2010 g. № 60, O mierach po sowierszenstwowaniju ispolzowanija nacyonalnogo siegmenta sieti intierniet (w ried. Ukazow Priezidenta Riespubliki Biełarus' ot 30.12.2011 № 621, ot 08.01.2013 № 8, ot 04.04.2013 № 157, ot 23.01.2014 № 46) [Указ Президента Республики Беларусь, 1 февраля 2010 г. № 60 О мерах по совершенствованию использования национального сегмента сети интернет (в ред. Указов Президента Республики Беларусь от 30.12.2011 № 621, от 08.01.2013 № 8, от 04.04.2013 № 157, от 23.01.2014 № 46)].
- Ukaz Priezidenta Riespubliki Biełarus', 6 fiewrala 2009 g. № 65, O sowierszenstwowanii raboty gosudarstwiennych organow, inych gosudarstwiennych organizacyj so sriedstwami Informacyi (w ried. Ukazow Priezidenta Riespubliki Biełarus' ot 30.12.2011 № 621, ot 29.11.2013 № 529, ot 24.01.2014 № 49) [Указ Президента Республики Беларусь, 6 февраля 2009 г. № 65, О совершенствовании работы государственных органов, иных государственных организаций со средствами массовой информации (в ред. Указов Президента Республики Беларусь от 30.12.2011 № 621, от 29.11.2013 № 529, от 24.01.2014 № 49)].
- Ukaz Priezidenta Riespubliki Biełarus', 9 nojabria 2010 g. № 575, Ob koncepcyji nacyonalnoj biezopasnosti Riespubliki Biełarus' [Указ Президента Республики Беларусь, 9 ноября 2010 г. № 575, Об утверждении Концепции национальной безопасности Республики Беларусь].
- Zakon Riespubliki Biełarus', 17 ijula 2008 g. № 427-3 [Закон Республики Беларусь, 17 июля 2008 г. № 427-3].
- Zakon Riespubliki Biełarus', 29 sniežnia 2012 g. № 8-3, Ab wydavyetskay spravye w Respublitsy Byelarus' [Закон Республики Беларусь, 29 снежня 2012 г. № 8-3, Аб выдавецкай справе ў Рэспубліцы Беларусь].

Akty normatywne:

Rezolucja Parlamentu Europejskiego, P6_TA(2004)0045, C 174 E/182 Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 14.7.2005.

Monografie, prace zbiorowe, rozdziały w pracach zbiorowych

Bezpieczeństwo informacyjne w XXI wieku, red. M. Kubiak, S. Topolewski, Siedlce–Warszawa 2016.

Czachor R., *Transformacja system politycznego Białorusi w latach 1988-2001*, Polkowice 2016.

Fehler W., *O pojęciu bezpieczeństwa informacyjnego*, [w:] *Bezpieczeństwo informacyjne w XXI wieku*, red. M. Kubiak, S. Topolewski, Siedlce–Warszawa 2016.

Korzeniowski L.F., *Podstawy nauk o bezpieczeństwie*, Warszawa 2012.

- Lewandowska A., *Kulturowe DNA w wojnie informacyjnej*, „Nowa Geopolityka”, 31.01.2019, <https://geopolityka.net/anita-lewandowska-kulturowe-dna-w-wojnie-informacyjnej/>.
- Lewandowska A., *Patologia informacji i jej związek z wojną informacyjną. Prezentacja założeń teoretycznych*, „Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem” 2016, nr 2(7).
- Liedel K., *Bezpieczeństwo informacyjne w dobie terrorystycznych i innych zagrożeń bezpieczeństwa narodowego*, Toruń 2008.
- Liderman K., *Bezpieczeństwo informacyjne*, Warszawa 2012.
- Michalczyk S., *Polityka medialna jako teoria i praktyka regulacyjna*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis”, t. 16, 2016.
- Nowak E., Nowak M., *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2011.
- Rajczyk R., *Nowoczesne wojny informacyjne*, Warszawa 2016.
- Rajczyk R., *Oblicza współczesnej propagandy. Przypadek chińsko-tajwańskiej wojny informacyjnej*, Katowice 2019.
- Żebrowski A., *Bezpieczeństwo informacyjne Polski a walka informacyjna*, „Rocznik Kolegium Analiz Ekonomicznych” 2013, nr 29.

Źródła internetowe:

- <http://www.bpc.by>
<https://www.cyberdefence24.pl>
<https://geopolityka.net>
<http://mininform.gov.by>
<http://poland.mfa.gov.by>
<https://pravo.by>